

УДК 336.7
JEL: E52; G15; G21; O10
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2022-9-82-87>

Р2Р-КРЕДИТУВАННЯ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ КРЕДИТНОГО РИНКУ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД І МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ УКРАЇНИ

©2022 МАЦЕЛЮХ Ю. В.

УДК 336.7
JEL: E52; G15; G21; O10

Мацелюх Ю. В. Р2Р-кредитування як інноваційний інструмент розвитку кредитного ринку: зарубіжний досвід і можливості для України

У сьогоденнішніх умовах, коли малий і середній бізнес має потребу в суттєвій фінансовій інвестиційній підтримці в Україні, саме Р2Р-платформи можуть виступати тим ефективним кредитним інструментом, що дозволить створити альтернативу діючим банкам. У світі Р2Р- та Р2В-екосистеми уже створені, стандартизовані й активно застосовуються з метою стимулювання економіки. Мета статті полягає в дослідженні зарубіжного досвіду розвитку системи Peer-to-Peer (P2P) кредитування для виокремлення та подальшого врахування можливих потенційних позитивних і негативних ефектів від просування та поширення Р2Р-платформ на фінансовому ринку в Україні. Розглянуто Р2Р-кредитування як одну з форм інвестування, що найбільш швидко розвиваються без участі кредитних організацій, проте яка перебуває в даний час у правовому вакуумі через відсутність спеціальних нормативно-правових актів, що встановлять правовий статус, права, обов'язки, відповідальність та гарантії учасників взаємного фінансування. Проаналізовано становлення пірингового кредитування в деяких країнах, таких як Велика Британія, США, Китай, Швеція, Німеччина, Іспанія, Естонія. На основі проведеного аналізу визначено, що за кордоном система Р2Р-кредитування перебуває в постійному розвитку. У результаті дослідження визначено, що даний вид кредитування має гарні перспективи розвитку в Україні. Виокремлено основні пропозиції для пришвидшення темпів розвитку Р2Р-кредитування: створення стабільної та зваженої нормативно-правової бази; продовження роботи щодо підвищення фінансової грамотності населення (в частині обізнаності про Р2Р-кредитування); створення стимулів для співпраці традиційних фінансових інститутів з краудлендинговими майданчиками з метою підвищення рівня кооперації та взаємодії учасників фінансового ринку.

Ключові слова: пірингове кредитування, краудфандинг, краудлендинг, однорангове кредитування, онлайн-платформи.

Бібл.: 17.

Мацелюх Юлія Вікторівна – аспірантка кафедри фінансових ринків та технологій, Державний податковий університет (вул. Університетська, 31, Ірпінь, 08205, Україна)
E-mail: ulia90891@gmail.com

UDC 336.7
JEL: E52; G15; G21; O10

Matseliukh Yu. V. The P2P Crediting as an Innovative Tool for Credit Market Development: The Foreign Experience and Opportunities for Ukraine

In today's conditions, when small and medium-sized businesses need significant financial investment support in Ukraine, it is P2P plaffers that can act as an effective credit tool that will represent an alternative to existing banks. Over the world, P2P and P2B ecosystems have already been created, standardized and are actively used to stimulate the economy. The purpose of the article is to study the foreign experience in the development of the Peer-to-Peer (P2P) crediting system to isolate and further take into account the possible potentially positive and negative effects of the promotion and distribution of P2P platforms in the financial market in Ukraine. P2P crediting is considered as one of the fastest growing forms of investment without the participation of credit institutions, but which is currently experiencing a legal vacuum due to the lack of special regulations that will establish the legal status, rights, obligations, responsibilities and guarantees of participants in mutual financing. The formation of peer-to-peer crediting in some countries, such as Great Britain, the USA, China, Sweden, Germany, Spain, Estonia, is analyzed. Based on the carried on analysis, it was determined that abroad the P2P crediting system is in the state of constant development. As a result of the study, it was determined that this type of crediting has good prospects for development in Ukraine. The main proposals for accelerating the paces of development of P2P crediting are highlighted as follows: creating a stable and balanced regulatory framework; continuation of work to improve the financial literacy of the population (in terms of awareness of P2P crediting); creation of incentives for cooperation of traditional financial institutions with crowdlanding platforms in order to increase the level of cooperation and interaction of financial market participants.

Keywords: peer-to-peer crediting, crowdfunding, crowdlanding, peer-to-peer crediting, online platforms.

Bibl.: 17.

Matseliukh Yuliia V. – Postgraduate Student of the Department of Financial Markets and Technologies, State Tax University (31 Universytetska Str., Irpin, 08205, Ukraine)
E-mail: ulia90891@gmail.com

Одним із найперспективніших інструментів, який дозволяє одержувати кредити та займатися пошуком інвестицій без участі традиційних банків та інвестиційних компаній, експерти вважають пірингове, або рівноправне, кредитування (англ. – Peer-to-Peer – Р2Р – рівний рівному). У сьогоденнішніх умовах, коли малий і середній бізнес має потребу в суттєвій фінансовій інвестиційній підтрим-

ці в Україні, як раз Р2Р-платформи можуть виступати тим ефективним кредитним інструментом, що дозволить створити альтернативу діючим банкам. У світі Р2Р- і Р2В-екосистема вже створені, стандартизовані й активно застосовуються з метою стимулювання економіки.

Пірингове кредитування в Україні значним чином відстає від ступеня розвитку в економічно

розвинених країнах світу. Такий розрив у розвитку можна простежити, порівнюючи якість надання послуг, їх диференціацію, а також захист прав кожного із суб'єктів кредитного процесу кредитування. Хоча вітчизняний ринок і має низку проблем, проте на основі дослідження зарубіжного досвіду (не тільки успіху, а й помилок) і власних заходів, маємо можливість досягти значного зрушення в розвитку та діяльності онлайн-платформ P2P-кредитування.

Незважаючи на те, що P2P-кредитування є відносно новим явищем, йому приділено достатньо уваги в працях таких вчених, як М. Дубина, А. Жаворнок, Д. Савчук [1], Ю. Петрушенко [6], Ю. Стрільчук [9], М. Тарасюк, О. Кошечев [10] та ін. Проте, дослідивши роботи, опубліковані за результатами наукових напрацювань у даному напрямку, можна зробити висновок, що у вітчизняних наукових джерелах лише фрагментарно розглядаються питання, пов'язані із організацією процесу пірингового кредитування, й особливості, які йому притаманні.

Метою даної статті є дослідження зарубіжного досвіду розвитку системи Peer-to-Peer (P2P) кредитування для виокремлення та подальшого врахування можливих потенційних позитивних і негативних ефектів від просування та поширення P2P-платформ на фінансовому ринку в Україні.

Інтернет-платформи з кредитування набувають популярності по всьому світу. Наукова література та інтернет-джерела користуються такими поняттями, як P2P-кредитування, однорангове кредитування, краудфандинг, краудлендінг, рівноправне кредитування, народне кредитування [4, с. 181–189]. Це відображає новий спосіб залучення інвестицій чи позичання коштів, що є наслідком розвитку інтернет-технологій.

P2P-кредитування являє собою процес запозичення фінансових ресурсів, які надаються приватними інвесторами без застави. Вони позичають власні грошові ресурси фізичним особам або суб'єктам господарської діяльності без участі банку. Даний спосіб кредитування має назву P2P, що є скороченням англійського виразу «peer to peer» чи «person to person» і в перекладі означає кредит, який надається від людини до людини [8].

Слід відмітити, що P2P-діяльність несе в собі певні ризики, а саме [5]:

- ✦ суворіші вимоги до опису проекту в коштодержувача та практично відсутність як таких – до відповідальності посередників;
- ✦ відсутність гарантування таких вкладів Фондом гарантування вкладів фізичних осіб;
- ✦ невисокий ступінь обізнаності суб'єктів стосовно переваг і загроз P2P-кредитування та ін.

Зважаючи на вищевикладене, важливим стає дослідження іноземного досвіду моделей регулювання P2P-діяльності, основні з яких включають [3]:

- 1) ізраїльська, італійська – регуляторна заборона роботи платформ;
- 2) англійська – визначення окремими нормативними актами чітких правил для майданчиків;
- 3) індійська, бразильська – створення повністю вільного ринку, де P2P не регулюється законодавством, проте наявні деякі окремі акти, спрямовані на захист прав інвесторів;
- 4) дворівнева американська – P2P регулюється правилами окремих штатів та одночасно комісією із цінних паперів та бірж США;
- 5) мексиканська, південноафриканська – P2P-діяльність регламентується банківським законодавством, а платформи діють на основі банківської ліцензії.

За даними Precedence Research, прогнозується, що обсяги глобального ринку однорангового кредитування (P2P) до 2030 р. перевищать близько 705,81 млрд дол. США та з 2022 по 2030 рр. зростуть на 26,7%. У 2021 р. розмір світового ринку однорангового кредитування був оцінений у 83,79 млрд дол. США.

Бізнес рівноправного кредитування також розвивається завдяки поширенню цифровізації в банківському сегменті. Транзакції стали більш прозорими завдяки платформам однорангового кредитування (P2P) [17].

Найбільшого розвитку P2P-кредитування набуло в США і Великій Британії. Саме в цих країнах сконцентровані основні платформи, що, відповідно до даних статистичних джерел, здійснюють видачу найбільшої кількості кредитів, а саме: «Zora» (Велика Британія), «Funding Circle» (Велика Британія), «RateSetter» (Велика Британія), «Lending Club» (США), «Prosper» (США), «Market invoice» (США).

Велика Британія та його перший послідовник (США) отримали значну вигоду від переваги першопрхідників та досі домінують на ринках кредитування P2P. У 2018 р. їм належало 57% і 96% частки ринку альтернативного фінансування в Європі та Північній Америці відповідно.

Перша компанія-посередник, що працювала в рамках концепції, з'явилася у Великій Британії у 2005 р. Протягом 18 місяців після заснування банк мав понад 1 мільярд фунтів стерлінгів кредитів на своєму балансі та випустив понад 200 000 кредитних карток, увійшовши до п'ятірки найбільших емітентів кредитних карток у Великій Британії. Минулого року зібрані кошти в розмірі 300 мільйонів доларів (220 мільйонів фунтів стерлінгів) оцінили «Zora» в 1 мільярд доларів, що зробило його найновішим фінтех-«єдинорогом» у Великій Британії.

З 2014 р. у Великій Британії пірингове кредитування контролюється Органом фінансової поведінки. У випадку ліквідації платформи позичальник має обов'язково повернути борг із процентами кредиту. Правила контролюючого органу передбачають

забезпечення компаніями, які функціонують на P2P-платформах, справності вебсайтів, абсолютно прозорих умов співпраці, професійності та чесності в діяльності. Таких заходів доцільно вживати і в Україні з метою підвищення надійності даного виду кредитування.

Лідерство Великої Британії на ринку краудлендингу пояснюється такими чинниками:

1. Уряд стимулює банки співпрацювати з P2P-платформами, у тому числі шляхом передачі останнім відхилених кредитних заявок.
2. Доходи платників податків від інвестування до 20 000 фунтів стерлінгів на рік на P2P-платформах звільняються від оподаткування.
3. Англійці активніше використовують кредитні картки у своїх розрахунках порівняно з жителями інших європейських держав.
4. Доступ до кредитної інформації у Великій Британії отримати досить легко порівняно, наприклад, з такими країнами, як Іспанія, Франція та Швейцарія.
5. У деяких європейських державах відсутня правова основа регулювання ринку P2P-кредитування, що не сприяє зростанню довіри з боку клієнтів до діяльності онлайн-платформ.

У США початок розвитку P2P кредитування пов'язаний зі створенням онлайн-платформи «Prosper» в лютому 2006 р., пізніше була створена платформа «Lending Club». Із початку діяльності «Prosper» здійснила фінансування понад 6 млрд кредитів та має більше 2 мільйонів членів. Фірма розташовується в місті Сан-Франциско та виконує свої кредити через «WebBank», який є промисловим банком, що входить до складу FDIC, штату Юта. Для того, щоб одержати кредит через фірму «Prosper», клієнт має бути громадянином США і проживати в одному із штатів, крім Айови, Північної Дакоти та Мейна. Крім того, потрібно мати номер соціального страхування, підтверджену електронну адресу та банківський рахунок [1].

Сьогодні банки більш активно беруть участь у процесі P2P-кредитування і як кредитори, і як засновники таких платформ. У США майже 80% великих кредитів через онлайн-платформи кредитування надають саме банки.

Ще однією країною, що лідирує у сфері P2P-кредитування, є Китай. Китайський ринок краудлендингу був швидко створений внаслідок високого попиту на доступні позикові ресурси та недостатню гнучкість національної банківської системи.

У Китаї переважна кількість позичальників на P2P-платформах є суб'єктами малого та середнього бізнесу. Потреба отримання ними позикових коштів спричинена вкладенням у короткотерміновий оборотний капітал або фінансування стартапів [14].

Збільшення популярності P2P-позик і подальший активний розвиток фінансового сектора Китаю

змусили державні органи впровадити норми регулювання. Наприклад, працюючі платформи мають бути зареєстровані в місцевих органах фінансового регулювання. Крім того, P2P-майданчики не мають права акумулювати на своїх рахунках грошові ресурси кредитоотримувачів і позичальників, а повинні розміщувати їх в банку-партнері [12].

Проте експертами дана неоднозначна оцінка розроблених у Китаї правил діяльності краудлендингових платформ. Збільшення регулювання P2P-фірм на китайському ринку спричинило закриття ряду сервісів, що не в змозі виконати вимоги регулятора. Наприклад, з червня по вересень 2018 р. обсяг виданих позичок у секторі зменшився з 1,02 трлн до 853,6 млрд юанів.

Китай досить швидко став найбільшим у світі ринком P2P-кредитування, хоч і приєднався до цих перегонів пізно (приблизно у 2012 р.). Проте після стрімкого поширення індустрія P2P-кредитування в Китаї ще більш драматично впала, скоротившись майже на 40% у період 2017–2018 рр., внаслідок нових урядових постанов, що стримують колись бурхливий сектор [16].

Втім, слід відмітити, що континентальна Європа швидкими темпами наздоганяє лідерів, імовірно, завдяки новаціям стосовно регулювання ЄС і подібним обмеженням у сфері банківського кредитування (питома вага британського ринку онлайн-платформ з кредитування склала лише 68% у минулому році). Зокрема, малі, відкриті та зорієнтовані на інновації держави Північної Європи та Балтії показують вражаючі темпи зростання й одні із найбільших обсягів на душу населення у світі.

Так, у Швеції намагався закріпитися сервіс «Loan Land», проте ще до 2010 р. ця компанія зазнала фатальної невдачі. Сервісна група так і не досягла значних обсягів кредитування. На додачу, почалися різноманітні шахрайські операції. Власник фірми «Loan Land» передав усіх позичальників та кредиторів компанії «Trustbuddy».

У Німеччині відсутня державна підтримка P2P-кредитування. Зважаючи на це, пірингове кредитування регулюється як банківська діяльність. Майданчики P2P співпрацюють з банком-партнером для того, щоб функціонувати в рамках закону. Німецьке регулювання зобов'язує платформи P2P-кредитування купувати ліцензію на банківську діяльність. Слід відмітити, що такого роду контроль не є поширеним на швидкозростаючих ринках Великої Британії та США [5].

Іспанська влада внесла пропозиції щодо спеціального закону про краудфандинг-платформи. У рамках реформи P2P-платформи мають бути зареєстровані в центральному органі. Інвестори мають бути поінформовані щодо можливих ризиків. Індивідуальні внески на проекти будуть обмежуватися 3 тис.

євро за інвестора в проєкті та до 6 тис. євро за інвестора у випадку кількох проєктів на платформі. Нова платформа має внести мінімально 50 тис. євро до акціонерного капіталу та щонайменше 150 тис. євро в страхування відповідальності. Реклама проєктів поза межами платформи забороняється. Недотримання нових правил буде нести за собою накладання штрафів. Вищенаведене підтверджує тенденцію до активізації контролювання P2P діяльності в Іспанії [5].

В Естонії, де також відсутнє спеціальне регулювання ринку краудлендингу, Finance Estonia і Deloitte Legal in Estonia у 2016 р. створили керівництво із кращих практик у краудфандингу (англ. – *Best Practices for Crowdfunding*). Застосування накопиченого досвіду дає можливість краудмайданчикам бути більш відкритими, підвищувати якість даних і безпеку клієнтів. Незважаючи на це, правила, що записані в посібнику, не відмінюють потреби дотримуватися вимог національного законодавства. Так, краудлендингові майданчики мають одержати спеціальну ліцензію кредитора або кредитного посередника Управління фінансового нагляду (англ. – *Financial Supervision Authority*). Дана вимога стала обов'язковою з моменту затвердження у 2015 р. закону про кредиторів і кредитних посередників (англ. – *Creditors and Credit Intermediaries Act*). Відповідно до даних, на кінець 2017 р. в Естонії чотири платформи одержали статус кредитного посередника і дві – кредитора [15].

Як успішний проєкт у сфері P2P-кредитування Естонії можна відмітити краудлендингову платформу Bondora. Позики даної фірми надають резидентам Іспанії, Словаччини, Естонії та Фінляндії. Інвесторами можуть виступати жителі Європейського Союзу, Швейцарії, Норвегії, особи, що ведуть бізнес у Євро-союзу, а також інші особи, які одержали схвалення з боку Bondora [13].

Дуже вражає зростання P2P-кредитування у країнах, які розвиваються. Відповідно до Звіту щодо порівняльного аналізу глобального альтернативного фінансового ринку, щорічне зростання величини ринку в період 2017–2018 рр. коливалося від 102% в Африці до 131% на Близькому Сході, від 173% у Латинській Америці до вражаючих 574% у Південно-Східній Азії.

Слід відмітити, що державні обмеження, які регламентують схвалення позик, є перешкодою для розвитку світового бізнесу однорангового кредитування (P2P). Крім того, відсутність у населення розуміння однорангового кредитування обмежує розширення світового сектора P2P.

В Україні інструмент P2P-кредитування є перспективним. Попри всі недоліки, він може вплинути на пожвавлення темпів та обсягів кредитування малого бізнесу за допомогою залучення вільних коштів населення. У випадку, якщо всі банки відмовляють у наданні кредиту, P2P-кредитування може стати

єдиним виходом, оскільки ймовірність одержати фінансування є вищою порівняно з банківськими фінансовими структурами. Сервіс P2P-кредитування об'єднав старі принципи та новітні цифрові технології без участі складної банківської системи.

На початок 2020 р. обсяги ринку P2P в Україні склали 5 млрд грн, тоді як світові обсяги P2P-кредитування становили близько 250 млрд дол. США.

Першим прикладом P2P-кредитування в Україні стала платформа Credery, заснована у 2010 р. компанією IVEKSE Innovation Ventures, яка є проєктом спільного фінансування з платформою Credery.com. Протягом року було нараховано кредитів на загальну суму понад 5 000 доларів США. Потім платформа Credery була інтегрована в систему MoneXy. У 2016 р. ця послуга була припинена через банкрутство «Фідобанку», який був емітентом електронних грошей MoneXy [11].

У березні 2016 р. ПриватБанк запустив платформу P2P-кредитування для вигідних інвестиційних послуг. Його партнером є Mastercard. Сервіс поєднує технології P2P і роздрібне кредитування. ПриватБанк був регулятором і оператором P2P кредитних послуг. Інвестори мали можливість самостійно обирати об'єкти інвестування, виходячи з власних уподобань, а не інвестиційних ризиків. Інвестори брали участь у програмі у вигляді ризикованих депозитів, за якими вони отримували 23% річних. Дохід виплачувався щомісячно. Мінімальна інвестиція – 1000 грн. При цьому максимальна сума кредиту не могла перевищувати 300 тис. грн, а відсоткова ставка за кредитом становила 28,8% річних. Послуга була призначена для підтримки розвитку малого бізнесу (кафе, кав'ярень, магазинів одягу) шляхом простого розміщення замовлення для отримання оплати. Щоб захистити інвесторів, ПриватБанк виступав гарантом і обіцяв рефінансувати платежі позичальників, якщо вони не будуть повернені вчасно. Програма стала дуже популярною та сформувала кредитний портфель у 5 млрд грн. Однак у лютому 2017 р., після націоналізації ПриватБанку, за порадою НБУ супровід обслуговування було припинено, а кошти та зобов'язання інвесторів були переведені на баланс банку у вигляді звичайних депозитів і кредитів [11].

Для забезпечення майбутнього ефективного розвитку кредитування P2P в Україні слід розробити законопроект щодо діяльності онлайн-платформ і пірингового кредитування, в якому має бути визначено:

- ✦ контролюючий орган онлайн-платформ;
- ✦ правила формування та державної реєстрації онлайн-платформ;
- ✦ порядок контролю за діяльністю онлайн-платформ;
- ✦ порядок створення та використання резервів для відшкодування ймовірних втрат за кредитними операціями;

- ✦ норми оформлення P2P-кредитів;
- ✦ механізм повернення боргу позичальником;
- ✦ правила організації та ведення звітності онлайн-платформ;
- ✦ порядок накладення санкцій на онлайн-майданчики;
- ✦ механізм захисту прав та інтересів кредиторів і позичальників;
- ✦ норми взаємодії платформ пірингового кредитування та Фонду гарантування вкладів;
- ✦ правила оформлення та реалізації заставленого майна;
- ✦ механізм страхування P2P-кредитів;
- ✦ порядок накладення штрафних санкцій на позичальника у випадку невиконання зобов'язань;
- ✦ правила співпраці з бюро кредитних історій;
- ✦ здійснення контролю за простроченими кредитами;
- ✦ правила конвертації валют (при виході на закордонні ринки);
- ✦ правила ліквідації онлайн-платформ.

Уряд має прорахувати всі можливі варіанти функціонування сервісів P2P-кредитування та визначити нормативно-правову базу їх контролювання. У разі відсутності регулювання з боку держави цей вид кредитування переважна більшість інвесторів вважають фінансовою пірамідою та не хочуть вкладати грошові ресурси. Виключну увагу необхідно приділити порядку контролювання неплатоспроможних позичальників.

Для збільшення лояльності інвесторів слід розробити на законодавчому рівні механізм забезпечення позики, який приведе до зростання бажання забезпечувати коштами платформи. У результаті платформи P2P-кредитування пришвидшать темпи свого розвитку.

Крім того, слід відмітити, що забезпеченням позик переважно виступає заставне майно. У процесі розробки нормативно-правових актів щодо контролю за піринговим кредитуванням необхідно приділити увагу створенню правил оформлення, звернення, стягнення та реалізації застави.

ВИСНОВКИ

Таким чином, було проведено дослідження P2P-кредитування як однієї з головних інновацій FinTech на кредитному ринку. Воно впливає на кредити, що надаються традиційними кредитними посередниками, такими як банки. У сукупності вищенаведена інформація свідчить про те, що фінансові інновації відіграють важливу роль у зменшенні недосконалості кредитного ринку.

Перевагами P2P-платформ над традиційними банківськими кредитами є кращі умови для позичальників, такі як зниження банківської процентної став-

ки, збільшення швидкості та зручності отримання кредитів, а також сприяння фінансовій доступності.

Огляд факторів, які можуть стимулювати прискорене зростання P2P-сегмента в Україні, показав, що не лише внутрішні, як-от технологічні переваги та нові бізнес-ідеї, спричинені ними, але також і зовнішні чинники, такі як специфічне трактування законодавством (нормативними актами), визначають сприятливі умови для розвитку даного сегмента. Крім цього, важливим для розвитку P2P-кредитування в Україні є підвищення фінансової грамотності населення та заохочення до співпраці традиційних фінансових установ із краудфандинговими платформами з метою підвищення рівня співпраці та взаємодії учасників фінансового ринку. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Дубина М. В., Жаворонок А. В., Савчук Д. Г. Світовий досвід розвитку пірингового (P2P) кредитування. *Причорноморські економічні студії*. 2019. Вип. 45. С. 145–151. DOI: <https://doi.org/10.32843/bses.45-27>
2. Заруцька О. П., Синюк А. О. Міжнародний досвід та вітчизняна практика розвитку платформ P2P-кредитування: проблеми та перспективи. *Вісник Дніпропетровського університету. Серія «Економіка»*. 2017. Вип. 11. Ч. 1. С. 118–123
3. Как FinTech-сегмент меняет банковский рынок / Всемирный обзор FinTech. URL: <https://www.pwc.ru/banking/publications/fintech-changes.pdf>
4. Концепти інноваційного розвитку підприємництва: кол. моногр. / Храпкіна В. В., Солоха Д. В., Белякова О. В. та ін. Київ, 2018. 263 с.
5. Кузьмук І. Я., Губатюк І. В. Зарубіжний досвід формування регуляторного механізму P2P-кредитування. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство»*. 2018. Вип. 10. Ч. 2. С. 62–65. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/19_2_2018ua/15.pdf
6. Петрушенко Ю. М. Новітні підходи до фінансування розвитку місцевих громад: від реконізму до P2P-кредитування. *Вісник Української академії банківської справи*. 2014. № 1. С. 90–94. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/52989/1/Petrushenko_microcredit_rekonizm.pdf
7. «ПриватБанк» запустить аналог краудфандингової платформи. URL: <https://hmarochos.kiev.ua/2016/03/14/privatbank-zapustit-analog-kraudfandovoyi-platforni/>
8. P2P кредитування. Що це таке і чи працює воно в Україні? URL: <https://finance.ua/ua/credits/r2r-kreditovanie>
9. Стрільчук Ю. І. Інноваційні підходи до банківського кредитування населення. *Економіка і суспільство*. 2017. Вип. 8. С. 684–689. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/8_ukr/114.pdf
10. Тарасюк М. В., Кошечев О. О. Інновації в глобальній цифровій фінансовій сфері: оцінка трансформацій.

Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2017. Вип. 131. С. 94–110.

11. Чечоткін В. В., Пристемський О. С. Альтернативне кредитування в аграрному секторі економіки України: P2P-кредитування фермерів. *Бізнес Інформ*. 2020. № 3. С. 98–103. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-3-98-103>
12. Hofmann W. China's P2P lending nightmare leaves investors with 3 sobering lessons. URL: <https://sg.news.yahoo.com/china-p2p-lending-nightmare-leaves-investors-3-sobering-082437058.html>
13. International Peer to Peer lending sites. URL: <https://www.globalp2plending.com/en/blog/entry/peerto-peer-lending-for-international-investors/>
14. Liu M. Internet Finance and Regulation in China / Fung Global Institute, August, 2015. URL: <http://www.asiaglobalinstitute.hku.hk/en/wp-content/uploads/2015/08/FGI-Report-Internet-Finance-part-I-Main-Report-2.pdf>
15. Sadzius T., Sadzius L. Crowd funding regulation in the Baltic Region. *International Journal of Business and Social Science*. 2018. Vol. 9. No. 2. P. 99–110. URL: https://www.ijbssnet.com/journals/Vol_9_No_2_February_2018/11.pdf
16. Bednorz J. The History of P2P Lending. URL: <https://p2pmarketdata.com/blog/p2p-lending-history/>
17. Peer to Peer (P2P) Lending Market Size to Surpass US\$ 705.81 Bn by 2030. URL: <https://www.globenewswire.com/en/news-release/2022/04/27/2430044/0/en/Peer-to-Peer-P2P-Lending-Market-Size-to-Surpass-US-705-81-Bn-by-2030.html>

Науковий керівник – Онишко С. В., доктор економічних наук, професор кафедри фінансових ринків та технологій Державного податкового університету (м. Ірпінь)

REFERENCES

- Bednorz, J. "The History of P2P Lending". <https://p2pmarketdata.com/blog/p2p-lending-history/>
- Chechotkin, V. V., and Prystemskiy, O. S. "Alternatyvne kredytuvannya v aharnomu sektori ekonomiky Ukrainy: P2P-kredytuvannya fermeriv" [Alternative Crediting in the Agrarian Sector of Ukrainian Economy: P2P-Crediting to Farmer]. *Biznes Inform*, no. 3 (2020): 98-103. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-3-98-103>
- Dubyna, M. V., Zhavoronok, A. V., and Savchuk, D. H. "Svitovyi dosvid rozvytku pirynhovoho (R2R) kredytuvannya" [Worldwide Peer-to-Peer (P2P) Lending Experience]. *Prychornomorski ekonomichni studii*, no. 45 (2019): 145-151. DOI: <https://doi.org/10.32843/bses.45-27>
- Hofmann, W. "China's P2P lending nightmare leaves investors with 3 sobering lessons". <https://sg.news.yahoo.com/china-p2p-lending-nightmare-leaves-investors-3-sobering-082437058.html>
- "International Peer to Peer lending sites". <https://www.globalp2plending.com/en/blog/entry/peerto-peer-lending-for-international-investors/>
- "Kak FinTech-segment menyayet bankovskiy rynek" [How the FinTech Segment Is Changing the Banking Mar-

- ket]. *Vsemirnyy obzor FinTech*. <https://www.pwc.ru/ru/banking/publications/fintech-changes.pdf>
- Khrapkina, V. V. et al. *Kontsepty innovatsiinoho rozvytku pidpriemnytstva* [Concepts of Innovative Business Development]. Kyiv, 2018.
- Kuzmuk, I. Ya., and Hubatiuk, I. V. "Zarubizhnyi dosvid formuvannya rehuliatornoho mekhanizmu R2R-kredytuvannya" [Foreign Experience of the Regulatory Mechanism Formation for Peer-to-Peer (P2P) Lending]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriya «Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo»*, iss. 10, part 2 (2018): 62-65. http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/19_2_2018ua/15.pdf
- Liu, M. "Internet Finance and Regulation in China". *Fung Global Institute*, August, 2015. <http://www.asiaglobalinstitute.hku.hk/en/wp-content/uploads/2015/08/FGI-Report-Internet-Finance-part-I-Main-Report-2.pdf>
- "«PrivatBank» zapustyt analog kraudfandynhovo platformy" ["PrivatBank" Will Launch an Analogue of the Crowdfunding Platform]. <https://hmarochos.kiev.ua/2016/03/14/privatbank-zapustit-analog-kraudfandynhovo-platformi/>
- "P2P kredytuvannya. Shcho tse take i chy pratsiuie vono v Ukraini?" [P2P Lending. What Is It and Does It Work in Ukraine?]. <https://finance.ua/ua/credits/r2r-kredytovanie>
- "Peer to Peer (P2P) Lending Market Size to Surpass US\$ 705.81 Bn by 2030". <https://www.globenewswire.com/en/news-release/2022/04/27/2430044/0/en/Peer-to-Peer-P2P-Lending-Market-Size-to-Surpass-US-705-81-Bn-by-2030.html>
- Petrushenko, Yu. M. "Novitni pidkhody do finansuvannya rozvytku mistsevykh hromad: vid rekonizmu do P2P-kredytuvannya" [The Newest Approaches to Financing the Development of Local Communities: From Recon to P2P Lending]. *Visnyk Ukrainskoi akademii bankivskoi spravy*, no. 1 (2014): 90-94. https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/52989/1/Petrushenko_microcredit_rekonizm.pdf
- Sadzius, T., and Sadzius, L. "Crowd funding regulation in the Baltic Region". *International Journal of Business and Social Science*. 2018. https://www.ijbssnet.com/journals/Vol_9_No_2_February_2018/11.pdf
- Strilchuk, Yu. I. "Innovatsiini pidkhody do bankivskoho kredytuvannya naseleennia" [Innovative Approaches to Bank Lending to Individuals]. *Ekonomika i suspilstvo*, no. 8 (2017): 684-689. https://economyandsociety.in.ua/journals/8_ukr/114.pdf
- Tarasiuk, M. V., and Koshcheiev, O. O. "Innovatsii v hlobalnii tsyrovii finansovii sferi: otsinka transformatsii" [Innovations in the Global Digital Financial Sector: Estimation of Transformations]. *Aktualni problemy mizhnarodnykh vidnosyn*, no. 131 (2017): 94-110.
- Zarutskaya, O. P., and Syniuk, A. O. "Mizhnarodnyi dosvid ta vitchyzniana praktyka rozvytku platform R2R-kredytuvannya: problemy ta perspektyvy" [International Experience and Domestic Practice of P2P Lending Platforms Development: Problems and Prospects]. *Visnyk Dnipropetrovskoho universytetu. Seriya «Ekonomika»*, vol. 1, no. 11 (2017): 118-123.